

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

Savremeni izazovi: NACIONALIZAM

Autor: Tvrtko Noa Pater

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

Co-funded by
the European Union

Ovaj projekat sufinansiran je sredstvima Evropske komisije. Stavovi i sadržaj nastavnih planova isključiva su odgovornost njihovih autora i ne odražavaju stavove Evropske komisije ili provedbenih organizacija. Evropska komisija nije odgovorna za bilo kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne upotrebe ove publikacije.

Savremeni izazovi: Nacionalizam

O projektu

Inicijativa 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Aktivizam za depolariziranu i snažnu (otpornu) Evropu') pokrenuta je sa ciljem stvaranja prostora za kritički pristup učenju te dijalog usmjeren na mlade i njihov aktivizam u području savremenih izazova kao što su polarizacija, radikalizacija, mentalno zdravlje te kršenja ljudskih prava. Obrazovni materijali projekta DARE nastoje ojačati aktivno stanovništvo i evropske vrijednosti te promovisati i osnažiti glasove mladih i njihov građanski angažman. Za više informacija o projektu posjetite internet stranicu: www.depolarisation.eu

Teme

- 'Savremeni izazovi' tema - istraživanje složenih savremenih problema koji se obično ne obrađuju u školama;
- Problem nacionalizma (poistovjećivanje sa vlastitom nacijom i apsolutna potpora njezinim interesima, koja isključuje i nanosi štetu interesima drugih nacija) i njegov razorni efekat u našem globalizovanom, međusobno povezanom svijetu.

Kontekst

Složeni, savremeni problemi ne dobivaju uvijek potreban prostor u školama širom Evrope. Želja nam je inspirisati nastavu građanskog odgoja, sociologije, etike ili časa razrednika smislenim sadržajem koji se bavi relevantnim problemima u društvu i istovremeno gradi otpornost mladih i kritičko razmišljanje o ovim temama.

Nacionalizam ne predstavlja tek savremeni problem, već pojavu čije učestalo oživljavanje izaziva zabrinutost. Proteklih godina svjedočili smo porastu nacionalističkih stavova, često potaknutih populizmom političkih vođa. Kakvu ulogu ima nacionalizam i kako on djeluje na pojedince, skupine i društvo u cjelini?

Ciljevi

- podići svijest o problemu (oživljavanja) nacionalizma u svijetu;
- razumjeti razliku između nacionalizma i patriotizma;
- razvijati kritičko razmišljanje učenika o nacionalističkoj retorici i populizmu.

Ishodi učenja

Nakon časa učenici će moći:

- bolje razumjeti nacionalizam i njegove učinke;
- prepoznati nacionalističku retoriku, obrasce i primjere;
- analizirati i objasniti na koji način promovisanje patriotizma može na pozitivan način zamijeniti nacionalizam u društvu.

Materijal i oprema

---

laptop
projektor
zvučnici
internet/Wi-Fi

Trajanje

---

45 minuta (jedan školski čas)

Tokom nastavnog časa

Uvod (10 minuta)

Nastavnik započinje čas propitujući stavove, pretpostavke i mišljenja učenika na temu nacionalizma. Ovo su neka od pitanja koja možete postaviti u uvodnoj fazi časa:

- Šta vam prvo padne na pamet kada čujete riječ 'nacionalizam'?
- Šta je 'nacija'? Kako biste je definisali?
- Smatrate li se 'nacionalistima'? (Ako da, zašto? Ako ne, zašto ne?)

Očekuje se da će neki učenici imati pozitivnu konotaciju koncepta, dok bi neki mogli negativno reagovati na njega. Također je moguće da će neki učenici već u ovoj uvodnoj raspravi napraviti razliku između 'nacionalizma' i 'patriotizma'.

Gledanje kratkog videozapisa Savremeni izazovi: Nacionalizam (5 minuta)

Reproducirajte videozapis učenicima: <https://youtu.be/Kqx9UC45bvA>

Razredna rasprava o videozapisu i njegovoj temi (30 minuta)

Korisna pitanja za istraživanje, razmatranje i daljnje razmišljanje:

- Koji su ključni pojmovi istraženi u ovom filmu? ('nacionalizam', 'patriotizam' i 'humanizam'.)
- Koja je razlika između nacionalizma i patriotizma?
- Zašto neki svjetski vrhovnici pribjegavaju upotrebi nacionalizma kako bi privukli više pristalica i sljedbenika?
- Navedite neke primjere nacionalizma u našem društvu. (Koje skupine ili nacije nas 'inspirišu' da budemo nacionalisti?)
- Navedite primjere patriotizma u našem društvu. (Navedite primjere ljubavi prema domovini koji ne uključuju negativne osjećaje prema nijednoj drugoj skupini u društvu.)
- Zašto se nacionalizam povremeno pojavljuje, i u kojim okolnostima?
- Možete proučiti nedavne primjere bujanja nacionalizma, na primjer 'Make America Great Again'/'America First' i Donald Trump; izlazak Ujedinjenog kraljevstva iz Evropske unije uz velike izdatke (Brexit) itd. (Zašto se to dogodilo? Kako je nacionalizam utjecao na te dvije zemlje?)

Izvori

- Projekt DARE, nastavni planovi, dodatni materijali i videozapisi koji se nalaze na stranici projekta: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu

Adaptacija aktivnosti za nastavu na daljinu

Budući da se fokusira na razgovor i kritičko razmišljanje učenika, ovaj nastavni čas se bez poteškoća može održati u online okruženju. Nakon uvodnog razgovora i početnih asocijacija i pretpostavki, nastavnik može predložiti učenicima da svoje misli zapišu u grupni razgovor. Nakon skeniranja svih ponuđenih odgovora, nastavnik može prozvati jednog ili dva učenika da detaljnije obrazlože svoje odgovore. Ostatak razgovora nakon gledanja videozapisa provodi se u obliku plenarne rasprave (svi zajedno učestvuju u grupnom razgovoru).

Vrednovanje

Za početak, vrednovati se može učenikova sposobnost razlikovanja karakteristika nacionalizma od onih koje se vežu uz pojam patriotizma.

Drugi način vrednovanja može biti zadatak prepoznavanja određenog (historijskog ili savremenog) slučaja nacionalizma, te provođenje sljedećih koraka:

- a) proučavanje i sinteza njegovih glavnih karakteristika (kako se manifestuje?)
- b) identificiranje i opisivanje temeljnog problema ili uzroka nacionalizma
- c) razmišljanje o tome kako bi se nacionalistički stavovi i retorika u ovom konkretnom slučaju mogli 'riješiti' i eventualno preusmjeriti u domenu ili patriotizma ili humanizma.

Ideje za domaću zadaću

Grupni ili individualni zadaci:

- Proučite i napravite analizu drugog predloženog zadatka za vrednovanje (iznad). Napravite prezentaciju ili jednostavno zapišite svoje zaključke.
- Provedite istraživanje u svom neposrednom okruženju. Razgovarajte sa poznanicima, prijateljima, porodicom, susjedima, školskim kolegama, nastavnicima, slučajnim prolaznicima na ulici o tome kako oni razlikuju nacionalizam od patriotizma. Intervju možete započeti uvodnim pitanjem, na primjer: "Volite li _____ (ubacite ime svoje države)?" Postavite ljudima i dodatna pitanja, na primjer: "Koji nam osjećaj pomaže popraviti stanje u našoj zemlji - nacionalizam ili patriotizam?" ili "Da danas možete promijeniti jednu stvar u našoj državi, šta bi to bilo?" itd. Analizirajte dobivene odgovore i pripremite prezentaciju sa svojim otkrićima uspoređujući primjere različitih izraženih stajališta.